

Ujút

Irodalmi és kritikai szemle.

Szerkeszti: MÁRKUS ALADÁR

Judea földjei ismét virágoznak ...
(Dagania szántóföldjei, háttérben Kinereth)

1935.

X.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Judea oroszlánja.

A berlini állatseregletből kiszabadult az egyik oroszlán és végig bakatott a Leipzigerstarssén. A járőkelők fejvesztetten menekülnek. Az egész forgalom megakadt. Egyszerre csak az oroszlán szembekerült egy kis gyermekkel, aki játszó ostora nyelvél orrára sujtott, amelytől holtan terült el az állatok királya.

A megrémült néptömeg felszabadultan rázendít a Horst-Wesel dalra és a gyermeket vállukra emelve dalittasan viszik a Rathaus elé.

A polgármester üdvözlő beszédet intézett a nap kis hőséhez és megkérdezte nevét.

— Benjámin Lévy — mutatkozott be szerényen a gyermek.

Általános moraj zúg végig a tömeg.

A boncolás még nem állapította meg, vajjon az ütés erejétől vagy ijedtében szívshéhidés következtében mult e ki a vérengző vadállat.

Másnap a Stürmer — a következő címen vezércikkben írta meg az esetet:

„Egy szemtelen zsidó kölyök vakmerő módon agyonütött egy védtelen oroszlánt . . .”

Az okos tehén . . .

A Waldshutban megjelenő „Alborte” című napilapban olvassuk a következő hírt:

„Egyik itteni földműves tehene okosabbnak bizonyult, mint egynémely kétlábú embertársa.

Az eset a következő: A paraszt alkuba bocsátkozott egy zsidó marhakereskedővel. A tehén minden valószínűség szerint megérezte a fokhagyma szagát, erős rántással eltépve a kötőféket és fel akarta öklelni a kereskedőt. A megrémült és gyáva zsidó futásnak eredt és az egyik ház emeletére menekült. A szorult helyzetben levő ember segítségére sietőket is elzavarta a tehén és csak nagy erőlködések után sikerült megfékezni az állatot és visszaterelni az istállóba.

Nagyon kíváncsi volna, hogy az emberek mind az oberalpferi tehén példáját követnék, amely már megérti, hogy a zsidók a mi szerencsétlenségünk . . .”

Colonel Petterson érdekes nyilatkozata.

Colonel Patterson, aki a világháborúban a zsidó légió vezére volt, a következő érdekes kijelentést tette:

„17 évvel ezelőtt a harctéren 3 oldalról szorongatta csapatomat a nagy török ármádia, katonáim nem voltak angolok, sem skótok, hanem zsidók. Ha akkor nem lett volna a zsidó légió, akkor egy zsidó otthon alapításáról Palesztinában szó sem lehetett volna. A zsidó légió megszerzése egyetlen ember érdeme: Jabotinszky Vladimír. Küzdöttünk Transjordaniáért is. És ki hódította meg Transjordaniát? . . . Nem az angol katonák, hanem kizáróan a zsidó légionisták. Erre kétségtelen történelmi tényre kell emlékeztetni az angol közvéleményt . . .”

Egy zsidó detektív megmenti a horogkeresztes zászlót.

Midőn a Norddeutscher Lloyd hajója: „Bremen” New-Yorkban kikötött a polgárság tüntetést rendezett a horogkeresztes zászló ellen és azt le akarta tépni a hajó árbócáról. Mathew Salomon detektív akadályozta meg az attakot, miközben súlyosan meg is sebesült. A hajóstársaság ezért a bátor detektívet 150 dollár jutalomban részesítette. Legérdekesebb a dologban az, hogy a detektív — zsidó.

Rozsypal Antal, Podk. Rusz népszerű országos elnökét meleg ünnepeltetésben részesítették 69 éves születésnapjának évfordulója alkalmából. A közszeretben álló elnök igen jóteknő ember, aki már több ízben tekintélyes adománnyal segítette az elszegényedett ruszinszkoí zsidó lakosságot.

Az Új Cionista Szervezetről

Az N. Z. O. bécsi kongresszusát, amelyen 32 ország 302 delegátussal képviseltette magát, az új cionista párt elnöke: **Jacob de Haas** (Herzl barátja) nyitotta meg, utána **Vladimir Jabotinsky** ismertette a párt programját és célját. A legközelebbi gyűlést, 1937. évben Londonban fogják megtartani.

*

Tíz éve annak, hogy egy kis lelkes csoport elindult. Ez a kis csoport önzetlen odaadással, fanatikus és lelkes kitartásával világmozgalommá fejlődött!

Mi célja ennek a mozgalomnak?

A cél a világ egyik legszomorúbban aktuális problémájának, a zsidókérdésnek *reális* megoldása.

Nagy tudósok, kiváló politikusok, hatalmas államférfiak hiába törek fejüket ennek a súlyos problémának a megoldásán.

A zsidó felszabadulás egészen az első csillag: *Herzl* Tivadar, aki először mert pozitív formában hozzájárulni a zsidókérdéshez, amikor útnak indította a ma már világmozgalommá nőtt cionizmust.

Nagy és gyönyörű úttörő munkát végeztek, felvirágzott Palesztina gazdaságilag, hatalmas tempóban indult meg az építkezés. Jólét, megelégedés, gondtalanság látszik. De csak *kívülről*, mert *belülről* a politikai egyenetlenség rágja Erec Izráelt.

Hiszen a 17 évi fölépítés alatt semmi sem történt, ami azt a gigászi munkát biztosította volna, semmi olyan, ami alátámasztaná az eddigi eredményeket, amelyeket a legkisebb megrázkódtatás porba dönthet.

Ezt a veszélyt ismerte fel *Wladimir Jabotinszky*, aki bölcs előre látással az *Új Cionizmus* lobogója alá szólítja az egyetemes zsidóságot, hogy *egységes* frontot képezve azon az úton haladjon tovább, amely biztosabban vezet a zsidó kérdés *reális és végleges* megoldásához: a *zsidó állam megalapításához*...

Ősz van Judeában.

(Hamburg 1847.)

Törvény s ősi szokás révén
Zöldlevelű sátor mélyén
volt mindnyájunk otthona.
Csendben, titkon és vidáman
ide gyűltünk mindahányan
s így szállott hét nap tova.

Fent lombtető vet ránk árnyat,
oldalt könnyű deszkavázak,
virágdíszek a falán.

Cédrusalma, mirtus, pálma
volt az ünnep koronája,
melyet termett ős hazám.

Ó, ti drága csalódások,
valót játszó boldog álmok,
aranykorból fénysugár!
Míg hét napig ünnepeltünk,
nyugodtan elfelejtettünk
minden jajt, mely reánk vár.

Hittük, hogy szabadok lettünk,
megváltás ragyog felettünk
s elkorhadt fánk újra ép;
hittük újra: hova vágyunk,
Jeruzsálem a lakásunk...
Szép álom volt, ó, be szép!

Ó, de elmúlt már az ünnep,
a szép álmok tovatűnnek:

hív az élet: csúf varázs!
felvesszük a régi jármot,
megkötöznek újra láncok
s úz az ostorpattogás.

Ámde ősi földünk képe
a szívünkbe marad vésvé
tarka, tüzes lapokon.
Gyötrött szívünk megszakadhat,
vágódásunk mégse lankad,
mely hazánkba visszavon.

Rögjein az ősi hantnak
halottaink feltámadnak;
ott vár béke s nyugalom.
Isten, a föld kormányzója,
örökségünket megóvja
s visszaadja egykoron.

Add, hogy addig szép maradjon,
eső hintse, hadd viruljon,
atyák és fiak Ura!
Fagy ne bántsa, jég ne verje,... ..
legyen füve, gyümölcskertje,
jó olaja, tűz bora!

Kalászdíszben várakozzon,
míg majd utunk végre egykor
hozzá vissza elvezet.
Majd ha igánk szertepattan,
jutalmul, hogy lankadatlan
hittük szent ígéreted.

Fordította: G. Gerő László.

Nem igaz, hogy Németországban progromra uszítanak. Ezt legjobban igazolja a „Stürmer” ismételt különkiadása, amelyben többi között ezeket írja: „A zsidók a gyilkosok népe, amelynek megbocsáthatatlan bűnei égbe kiáltanak. És ez mindaddig fog tartani, amíg a nem-zsidó világ öntudatra nem ébred és egyesült erővel nem hajtják végre a halálös ítéleteket rajtuk. Az a nap, amelyen az ítéleteket végrehajtják, lesz az összemériség felszabadulásának napja.”

*

Németországban most a következő bon-mot jár szájról-szájra:

Luther glaubt was er sagt.

Hitler sagt was er glaubt.

Göring glaubt nicht was er sagt.

Schacht sagt nicht was er glaubt...

A rim. szobotai temetőben alussza örök álmát a magyar nyelvű zsidóság nagy költőjének: Kiss Józsefnek édesanyja. Sírját gondozza a zsidó kegyelet, de síremléke még nincsen. Az ottani irodalmi kör most mozgalmat indított, hogy méltó síremléket emelhessen a zsidó nagyszónynak. A szobor-bizottság ezuton is kéri hit-testvéreit, hogy a nemes vállalkozás megindítása érdekében juttassa el hozzájárulását dr. Reimitz Vilmos orvos címére: Rimavska Sobota, Rozova-u. 28. C. S. R.

*

A luceneci izr. hitközség Herzog Ignác örökébe, a tavaly elhunyt nagyérdemű elnök kitűnő munkatársát, az eddigi alelnököt: Fleissig József gabonakereskedőt választotta meg.

Számtalan német város és falu előtt látható ez a „szellemes” figyelmeztető

Tatarescu román miniszterelnök Inculet belügyminister és Madgearu pénzügym. a vallás és fajkérdésről

Tatarescu miniszterelnök Constanzában, a dobrudsai kérdésről tartott nagy beszédében többi között ezeket jelentette ki:

— Minden diktatórikus erőszak ellensége vagyok, jöjjön az akár jobbról, akár pedig balról. A vér és faj teóriát ostobaságnak tartom. Az ország békét, munkát és rendet követel...

*

Inculet belügyminister a liberális párt elnöke a sajtó képviselői előtt mondta:

— Romániában régebben és most is, mint más országokban is van antiszemitizmus, de az csupán szórványos jellegű és komoly arányokat nem ölthet, mert a román alkotmány teljes egyenjogúságot biztosít minden alattvaló számára és *nem tesz különbséget sem faji, sem pedig vallási szempontból*. A hivatalos felfogás minden szélsőséges megmozdulást már csirájában elfojt. Eszerint az antiszemiták aknamunkája sem

okozhat komolyabb veszélyt, mert annak gátat állít a liberális párt és legfőképpen az uralkodó demokratikus gondolkodása...

*

Madgearu a nemzeti paraszt párt vezértitkára ezeket mondta:

— A nemzeti paraszt párt feltétlenül tiszteletben tartja az országban élő nemzetiségek jogait. Pártunk elítél minden túlzott szélsőséges irányt, köztük az antiszemitizmust is, mert azt az ország érdekeire károsnak tartja.

Minden kommentár nélkül.

Heller Bernát, a Rabbiszeminárium európai hírű tudós tanárát, aki az év elején a pest-budai unifikációs harcokban a pesti vezetéssel szembe helyezkedett a magyar zsidó közvélemény legnagyobb megbotránkoztatására, állásától felmentették.

Márkus Aladár főszerkesztő
telefonszáma: 21-1-64.

Post festa . . .

A P. I. H. az idei nagy ünnepek előtt, kárhozatos kalmár politikájától eltérve, **ingyenes** tanfolyamot létesített felnőttek számára a héber olvasás megtanulása céljából.

Értesülésünk szerint az **előljárók számára** külön esti tanfolyam is volt diszkrét bejáratral.

Az idén is, mint tavaly, valóságos főhadiszállás képét mutatta a Dohány-templom.

Körül rendőrkordon. Karszalagos ellenőrök. Minden ajtóban 2—3 rendező.

Egy reformot is hoztak az idén.

A visszatérőjegyet, hogy chasz vasolam — jegy nélkül senki ne imádkozhasson, ill. juthasson a templomba.

Épen ott álltunk a kapuban, amikor egy jólöltözött úr, az utóbbi időben mindjobban elharapódzó kitérészekre célozva megjegyezte:

— Jó lenne ezeket a jegyeket a kitérteknek elküldeni . . .

Hátha ők is visszatérnek! . . .

A Hősök templomának díszes bejárata előtt már szelidebb a hangulat.

Ott csak két rendőr áll. És egy templombiztos.

Egy rokkant odaáll a templombiztos elé és kérte, engedje be.

A templombiztos kereken elutasítja.

Ez a Hősök temploma? — kérdezi a rokkant.

— Ez.

— Akkor hát miért nem enged be?

— Mert most lányok imádkoznak benn.

Az úr rámutat a mellén levő kitüntésekre.

-- Hát nem azért van a Hősök temploma, hogy a hősök imádkozzanak benne? . . .

Mire a templombiztos a következő választ adja:

Az élő hősök állóhelyet kapnak a pótimaházakba . . .

Hirdetmény!

A Pesti Chevra Kadisa Izr. Szentegylet az általa létesített árvavédő és nevelőalap kamataiból nyújtandó segélyekre ezennel pályázatot hirdet. Pályázhatnak mindkét nembeli 6—14. év közötti izr. vallású budapesti lakós, árva gyermekek. Előnyben részesülnek tagok árvái.

A folyamodványokat, melyekhez születési, valamint az árvaságot igazoló okmányok csatolandók, 1935. év október 31-éig nyújtandók be a Chevra Kadisa előljáróságához.

Egyebekben felvilágosítással szolgál az igazgatóság, (Budapest, VII., Erzsébet-körút 26.)

Budapest, 1935. október 4-én.

A Magyar Cionista Szövetség Országos Értekezlete. A Magyar Cionista Szövetség Országos Értekezletét október 27-én, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja Andrassy-út 67. I. sz. Herzl termében. A délelőtti megnyitó ülés programja: 1. dr. Miklós Gyula: Elnöki megnyitó, 2. Dr. Fritz Ullmann, a csehszlovák cionista szervezet főtíkára: „Die Weltlage des Zionismus”, 3. Dr. Fodor Lajos, Hatvan: „A cionisták hitközségi programja”.

Értesülésünk szerint a M. C. Sz. Országos Értekezletének középpontjában a cionisták hitközségi programjának kifejtése és letárgyalása áll.

A nagyjelentőségűnek ígérkező Országos Értekezlet elé érdeklődéssel tekintünk.

Braun Gyula

משך mézárszéke

Andrassy-ut 58.

(Csengery utca sarok)

*Állandóan elsőrendű friss
húsok legolcsóbb napi áron*

**Figyelmes és elő-
zékeny kiszolgálás**

Középen: Romana Goodman (London) balról: dr. Friedmann Ignácné, a magyarországi Wizo elnökösszonya, jobbról dr. Roth Dezsőné (Timisoara).

Zsidó öntudat a Wizo budapesti konferenciáján

A Wizo, a nők nemzetközi cionista szervezete, Budapesten tartotta meg ezévi konferenciáját, amely arra mutat, hogy a magyar cionista nők jó munkát végeznek. A magyar Wizo alig páresztendő, ennek ellenére, nagyon tiszteletreméltó helyet foglal el a cionista nők nemzetközi szervezetében.

Nagyon fájjaljuk, hogy a pesti hivatalos zsidóság tüntetően távol tartotta magát a Wizo nemzetközi konferenciájától. Hiába jöttek el hozzánk a Wizo legjobbnévű képviselői Dél-Afrikából, Angliából, Hollandiából, a világ minden részéből, hiába számoltak be arról a csodálatos munkáról, amely Palesztina kulturális és szociális kiépítése terén a Wizo végez, a pesti hitközség vezetői minderről nem óhajtanak tudomást szerezni.

Ők úgy tesznek, mintha nem volna cionizmus, német-zsidó kérdés, nem fenyegetne a zsidóság világhatalmasztrófája. A magyar zsidóság vezetői nem értik meg az idők szavát és megdöbbenő lesz egyszer felébredésük és kiábrándulásuk...

Mikor néhány hónappal ezelőtt kongresszusra gyűlt össze a magyar zsidóság, a budapesti cionisták is felkészültek, hogy a kongresszuson a cionista kívánságokat keresztülvigyék, többi között a héber nyelv modern oktatását az iskolákban, és a Palesztina-munka intézményes támogatását a hitközségek által. Segítségül hívták a bécsi hitközség elnökét, dr. Desider Friedmann-t és nagygyűlést hívtak egybe.

A Pesti Izraelita Hitközség, úgylátszik, nem tudja megbocsátani a bécsi zsidóknak, hogy cionisták és hitközségük vezetése is teljesen cionista kézben van. A pesti asszimilánsok attól félnek, hogy a bécsi példa ragadós lehet. Mert hiszen mégsem lehet az a bizonyos cionizmus olyan *elvetemült*, és *hazafiatlan* mozgalom, ha a bécsi zsidók cionisták, *sőt elnökük expozícióján cionista léteire tagja a frissen életrehívott osztrák államtanácsnak* . . .

Expresszlevelet küldtek tehát dr. Desider Friedmannnak, hogy ne jöjjön Budapestre, mert a pesti zsidóságnak semmi szüksége nincs cionista propagandára. Dr. Desider Friedmann erre táviratot küldött, bejelentette, hogy most már csak azért is jönni fog.

Igy akarják a magyar asszimilánsok rendszeresen elgáncsolni a palesztinai építőmunkát és így akarják megakadályozni *a meg nem akadályozhatót*. Ez a naív és anachronisztikus szándék mutatkozott meg a Wizo nemzetközi kongresszusa alkalmából is. *Még a hatóságok is képviseltették magukat, csak a pesti zsidóság reprezentánsai nem.*

Megható és felejtethetetlen volt dr. Hanna Steiner (Prága) felszólalása, aki finom és ironikus szavakban fordult azok ellen, akik még ma sem érzik, sőt szervesen lebecsülik a Palesztina-munka jelentőségét és csodálatos jövőjét.

— Három hónapig tanulmányoztam — mondotta, — Palesztinát a helyszínen és nem tudtam betelni a zsidó nép renesszáncának látványával. Három hónap mult el és három év sem lett volna elegendő az új föld alapos megismerésére. És akkor hazajöttem Európába. Megérkezésem után néhány nappal egy bócher keresett fel. Palesztina került szóba.

— Mindössze három napig voltam kinnt Palesztinában — mondja a bócher, — de én mindent láttam, mindent tudok és nekem elég volt az egészből! . . .

Reza Steindler, a belgrádi delegátus a Wizo bankettjén ezzel fejezte be beszédét:

— A Palesztina-kérdést másképpen, mint zsidó szívvel elbírálni nem lehet. Én egy évvel ezelőtt, a tel-avivi mintavásáron, voltam a Szentföldön. Nem akarok részleteket mesélni. Csak egyre emlékszem vissza, amit soha nem felejték el. Fiatal zsidó farmerek vonultak el előttem és megállottak a mintavásár kapuja előtt. Azután felhangzott ajkukról a Hátikvah. Mindenki körülöttük elcsöndesedett. Ezer és ezer ember felállott és némán, könnyes szemmel, a zsidó hit és erő méltóságteljes tudatában hallgatta végig az újjászületett zsidó nép himnuszát . . .

Reza Steindler leült és a bankett közönsége lehajtott fővel könyvezett . . .

Voltak a Wizo kongresszusának szép és felemelő momentumai. Dr. Friedmann Ignácné, a Wizo budapesti elnöknője is tanúságot tett kitűnő szervezőképességéről és zsidó kultúrájáról. A Wizo titkárnője, Berger Vilma, hibátlanul segítette nehéz feladatában.

Akadtak azonban a kongresszusnak kísérőjelenségei, amelyek mellett nem haladhatunk el szó nélkül.

A sajtófogadást a Carlton-szállóban rendezték meg. A jelenlévő ujságírók számára sonkás zsömlyét szolgáltak fel. Mi másképpen ismer-

jük a zsidó tradíciókat, amelyeket, *főleg nyilvánosság előtt*, még hozzá keresztény ujságírók jelenlétében a Wizo-nak is *respektálni kellene*. Senki nem akadályozhatja meg, hogy a Wizo budapesti tagjai péntek este például malacpörkölttel ünnepeljék a szombatot. *Ilyesmi azonban nem való a nyilvánosság elé*. A Wizo-nak, mint minden cionista szervezetnek a leg-
elemibb kötelessége, hogy ne profanizálja a vallást és rituálékat.

A nagy Wizo-bankett a mondain Royal-szálló fehértermében zajlott le. Lehet, hogy a Wizo egyes budapesti tagjai kitűnően érezték magukat az ötórás teák finom és hangulatos termében, nekünk ennek ellenére az a véleményünk, hogy zsidó testület közvacsorái csak zsidó étteremben rendezhetők meg. Ezt kívánja a tradícióktól függetlenül *a zsidó gazdasági érdek is*.

Az asszimiláció sok visszás, zsidótlan szokást honosított meg népünkben, amelyeket *kérlelhetetlenül ki kell irtani*.

*
Már megindultak a gépek, midőn befu-
tott a megdöbbenő ír: dr. Schaffer
Herman ügyvéd, a petrosáni hitk., a Ke-
resk. Egyes. elnöke és még számos intéz-
mény vezető tagja, 51 éves korában meg-
halt. A város és a messze környék lakos-
sága valósággal gyászba borultán kísérte
örök útjára a nemes emberbarátot. Meg-
rendülten búcsúztunk lapunk legrégibb jó-
barátjától, akinek családjával együtt köny-
yezve, mélyen gyászolunk.

Palesztinába

november 5-től 26-ig

olcsó társasutazás

a GALILEA hajóval

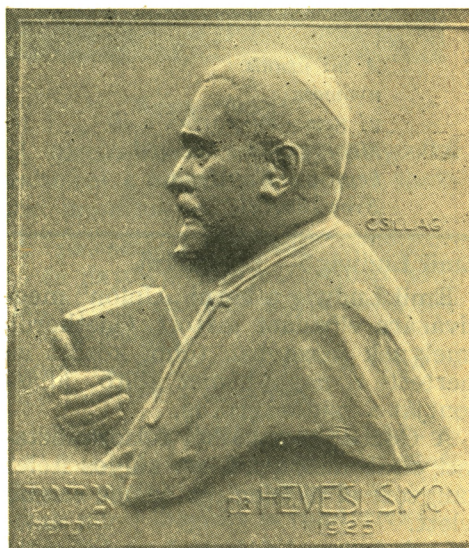
Hetenkénti gyorsjáratok
legmodernebb hajókkal

Egyiptomba és Palesztinába

Sűrű járatok modern oceánjárókkal

Indiába és a Távolkeletre

Prospektusok, felvilágosítás a társaság
mindkét budapesti irodájában:
Thököly-út 2 Váci uca 4

Dr. Hevesi Simon
pesti vezető főrabbi.

Szeptember 15.-én tartotta meg a P. I. H. díszközgyűlését, amelynek keretében ünnepelték dr. Hevesi Simon vezető főrabbit 40 éves papi évfordulója alkalmából. A zsúfolásig megtelt, fényesen kivilágított és virágkoszorúkkal felékesített díszteremben a szónokok méltatták a tudós főpap érdemeit, aki könnyekig meghatódva mondott köszönetet ünnepeltetéséért. Lélekemelő volt amidőn **Kramer Miksa** kormányfőtanácsos a Chevra ősz elnöke bejelentette, hogy a Pesti Chevra Kadisa dr. Hevesi Simon vezető főrabbi nevére 15.000 pengős alapítványt létesített.

A mi utunk . . .

A mi utunk,
nem lehet tovább is
a megalázkodásé!
Mi nem követhetünk
oly utat,
mely idegené, másé.

A mi utunk,
nem lázadás
az elnyomóink ellen!
Hisz a béke szimbóluma
ragyog,
minden zsidó mellen.

A mi utunk
nyomán,
új nemzedék sarjad s él.
Mely akarja s követeli,
hogy a miénk legyen
Erec-Jisráél.

Emil Ludwig — Goetheről.

Emil Ludwig a berni „Union” meghívására előadást tartott Goetheről, amelynek keretében többi között ismertette a nagy német költő álláspontját a zsidóságról is.

A Goethe munkáiból felsorakoztatott citátumok mint egy súlyos ítélet hangzott el a jelenlegi német rezsim felett.

Ludwig ezzel fejezte be mindvégig érdekes előadását:

„... Még sokáig fog tartani, amíg Németországban azt mondhatják: régóta volt, amikor a németek még barbárok voltak” ... Ezt nem egy emigráns, hanem a német nemzet legnagyobb költője: Johann Wolfgang Goethe mondta...

A zsufozásig megtelt teremben a hallgatóság tüntető tapsviharral adott kifejezést tetszésének.

Kadosa Pál a brátiszlavai Duna Bank vezérigazgatója, aki egyben kiváló publicista is, december 13-án előadást fog tartani Budapesten a „Cobden” egyesületben. Az értékes előadás iránt már is élénk az érdeklődés.

Professzor Simon Dubnov, a *Weltgeschichte des Indischen Volkes* című epochális munka szerzője most töltötte be 75-ik életévét. A világhírű történet tudós évekkel ezelőtt a barbarizmus elől Berlinbe menekült, most pedig a náci rezsim miatt Rigába telepedett le.

Románia közvetlen légiforgalmat rendez Palesztinával. A próbarepülések sikerrel jártak. A tel-avivi hatóság ovációban részesítette a román repülőket.

Addisz Abebai jelentés szerint egy zsidó hegyi törzs, amely hozzáférhetetlen vad rengetegekben, a Tana-tótól északra él, bejelentette a Négusnak, hogy kész hazájáért az olaszok ellen harcolni. Ezek a hegyi zsidó törzsek már 1000 év óta Abesszinia legmagasabb hegyormain lévő falukban élnek, rettenhetetlen harcosok, akiknek erejükről, bátorságukról valósággal legendák keringenek.

Lengyelországi súlyos antiszemita kilengések négy értelmi szerzőjét 3 és fél évi, és 6 pogromhősét 2-2 évi fegyházra ítélte a bíróság.

A német birodalmi bizottság 1935. aug. 22. kelt. IV. 128/35. szám alatt egy házasságbontó perben kimondta a válást azon címen, mert az egyik törvénytelenül született házastárs nem tudta igazolni, hogy árja származású.

3

**SZÓ CSUPÁN:
SÍRKŐ
LÖWY-nél
BUDÁN**

II., FŐ-UTCA 79.
TELEFON: 51-5-81.

**Alkalmi vételek
legolcsóbb áron!**

II., ZÁRD 1-utca

Margit körut sarok

3

Most jelent meg a Magyar Irodalmi Társulat évkönyve, amelynek tartalma és cikkeinek nívója jóval felülmúlja az eddigieket. A gondos összeállítás és szerkesztés az irodalmi társaság szerkesztőjét, dr. Szemere Samu, az izr. tanítóképződe nagytudású igazgatóját dicséri.

*

II. Károly román király 50.000 leut adományozott a jassy-i nélkülöző zsidók számára.

*

Róbert I. Ralo, az alexandriai hitközség elnökét a becsületrend keresztjével tüntette ki a francia kormány.

*

Dr. Polák Daniels fizikai tanárt a gromingeni állami egyetem rector magnificussá választották meg. Az európai hírtudós, zsidó vallású.

*

A Brüsszelben megtartott belgyógyászok nemzetközi kongresszusán az orosz delegátus indítványára a gyűlés terméből eltávolították a német horogkeresztes zászlót.

Tamrat Emanuel (jobbról) mellette Jona ben Naphtali, az abesszinai falasák reprezentánsai, akik Európában végezték tanulmányaikat.

Kook főrabbi.

A közelmúltban elhunyt lánglelkű főrabbiról a következő kedves anekdotát mondjuk el:

A palesztinai hatóság valóságos irtó és hajtóvadászatot indított azok ellen, akik certifikát nélkül vándoroltak az országba.

Kook rabbi interveniált a rendőrkézre jutottak érdekében.

— Miért exponálja magát annyira m. t. főrabbi uram — szólt indignálódva a prefektus — hiszen az elfogottak mind **illegális bevándorlók?!...**

— Kérem szépen — felelte Kook főrabbi — **illegális bevándorlók** nincsenek. Én csupán **illegális rendeleteket** ismerek, amelyek megakadályozzák zsidó testvéreim jogos bevándorlását a Szentföldre...

Október 12-én tartotta dr. Endrei S. Henrik, a Pesti Chevra Kadisa igazgató főtitkárának **Emil** fia barmicvó ünnepélyét a Dohány-templomban. A barmicvó ünnepélyen nagyszámú, díszes közönség jelent meg, mintegy bizonyosságául annak, milyen általános és osztatlan nagyrabecsülés övezi a Chevra Kadisa kitűnő főtitkárát. Az Uj Ut szerkesztősége ezúton is gratulál az Endrei családnak.

Henry Wolf, amerikai ügyvéd végrendeleteleg 1 millió dollárt hagyományozott egy csikágói zsidó kórház létesítésének céljára.

*

Dr. Márkus Ehrenpres dr. stockholmi főrabbit a svéd kormány tb. tanári címmel tüntette ki.

*

A németországi Hóheinad község elárult zsidó templomát 900 márkáért ellicitálták és azt lakóházzá alakították át.

*

A Kanadai Munkás Párt Halifaxban megtartott országos kongresszusán kimondotta a németországi árúkra a bojkottot. Ezzel kapcsolatban még azt a határozatot is hozta, hogy a kanadai ifjúság a berlini olimpiáson nem vehet részt.

*

Hágai parlamentben Vilma hollandi királynő trónbeszédét A. Hirsch rabbi, mint a legidősebb lelkész olvasta fel.

*

Zsidó mesedélután. A Magyar Cionista Szövetség minden szombaton délután 5 órakor Hollán Lili vezetésével mesedélutánt rendez Andrassy-út 67. (Bejárat Vörösmarty-u. 35.) sz. alatti termében. A mesedélutánok megnyitója október 26-án, szombaton d. u. 5 óra. Oszkár bácsi mesél. Minden zsidó gyermek ott legyen.

*

A Freiburgban megtartott svájci katolikus nap gyűlésén Peter Conrad a katolikus népszövetség elnöke 50.000 hallgató előtt nagy tetszéssel ezeket mondotta:

... Az egész világot átfogó katolikus egyház nevében tiszteletet és jogaink sértetlenségét követeljük nem csak a magunk, hanem zsidó testvéreink számára is és undorral háritjuk el a vér örületet és faj teóriákat, amelyek a mi kulturális meggyőződésünkkel ellentétben állanak."

Dr. G. Gerő László: Zsidó misztikusok. Ez a kis könyv nem száraz, tudományos értekezés. Csupán jegyzetekben adja a zsidó misztika rövid, összefoglaló képét. A nálunk még úgyszólván teljesen ismeretlen zsidó misztika különböző korszakaiból közzölt legendák és tanítások nehézség nélkül adnak bepillantást a zsidó misztika eszmévilágába. A palesztinai nagy kabalisták legendái mellett megjelenik a prágai Gólem is és a chasszió Baalsem népies alakja. Az őskereszténységnek a zsidó misztika körében való tárgyalása a magyar nyelven még merészségnek látszik, noha külföldön már megszokott és általánosan elfogadott jelenség. A könyv 60 fillérért lapunk kiadóhivatala útján is megrendelhető.

A SZERKESZTŐ ÜZEN.

Schapira Samu, Budapest. Házasságához maradéktalan boldogságot kívánunk. Mazi tovább!

Dr. Sallai Abris, Budapest. Imre fiának bármicvója alkalmából úgy a magunk, mint szerkesztőségem nevében szívből gratulálok.

Jónász Lászlóné, Deva. Feleségemmel szemben tanúsított előzékenységeért hálás köszönetemet juttatom kifejezésre. Mélyen tisztelő kézcsokkal üdvözlöm Önt.

Dr. Zahler György, Kosice. Igaz örömmel értesültem, hogy sikerrel tette le az ügyvédi vizsgát. Ebből az alkalomból úgy a magam, mint szerkesztőségem nevében szívből gratulálok.

Dr. Weisz Ignác, Brasov. Feleségemhez intézett megtisztelő levelének tartalma nagyon jól esett. Köszönöm szépen. Nagyon örülnék, ha zsidó tárgyú könyvét hozzám juttatni méltóztatna. Sok szívélyes üdvözléssel köszöntjük Önt.

SIRKÖVEK

Városi üzlet: Budapest, VII.,
Károly-kr. 3c Dob-u. sarok
Telefon: 34-9-95

PFEIFER ÉS HESZKY

kőfaragómesterek sirkőraktára

Budapest, X, Ujtemetőnél.

Telefon: 48-6-47

Az Új Út független, az igazat írja!

Louis Marschall emlékéhez!

Nem kell megírnom, ki volt ő. Nagyon is jól ismerjük nevét 1929 óta...

Ide-oda 30 esztendeje annak, hogy az amerikai **James Ford Rhodes** történettudósnak „Az egyesült államok története” c. műve egy fejezetére vonatkozóan a következőket írta:

„... Mondja kérem, miért kellett erről a tolvaj kormányzóról (Carpet-Baggers) elmondani, hogy zsidó volt? Ha ezt a történelmi igazság keresése követelte meg, miért nem terjeszkedett ki annak is a megállapítására, vajjon később melyik volt az a keresztény szekta, amelyhez a minden hájjal megkent tolvaj tartozott? ...

Továbbá, abba a hét kötetre szóló tanulságos műben, mely 25 esztendő szélhámosságairól szól soha sem gondolt ezen egyetlen eseten kívül arra, hogy olvasóit az is érdekelni fogja, hogy a többi gazember milyen válasú volt? ...

Mi következik ebből a szocializálásból?

Remélem, önt nem fertőzte meg az a szellem, mely korunknak leggyalázatosabb Kain bélyegét süti rá emberekre!

De ezzel még nem értem bírálatom végére ...

Ugyanis ha ön tényleg a történelmi igazságra fektette a súlyt, meg kellett állapítani, hogy annak a megtévelyedett zsidó apától származott kormányzónak **keresztény anyja volt**, s ha nevére származására lehet következtetni, úgy ír vagy skót volt.

Neve Mc. Clenehan volt és fiáról a délkarolinai zsidók történetírója, Elsas megálapította, hogy nem részesült zsidó nevelésben s egyáltalán nem tartott közösséget a zsidósággal.

Évszázadokon át éltek ősei tisztességes polgári életet Dél-Karolinában.

A forradalom ügyét támogatták és gyarapodtak tisztességben és vagyonban különösképpen apja tett nagy szolgálatokat az államnak.

Louis Marschall.

Ezt ön is tudhatja, azért nem értem, hogy ennek az elvetemült sarjadéknak bűneit miért tulajdonítja éppen az ereiben csörgedező apai zsidó vérnek s miért nem az anyai kereszténynek?

Ugy érzem, fel kell ezekre hívnom figyelmét már csak tanulságos műve következő kiadásai miatt is!”

Ennél a nagy jelentőségű levélnél nem kisebb jelentőségű az a válasz, melyet erre a világhírű tudós írt:

„... Ha valaki azt kérdezte volna valaha tőlem, vajjon én is inficiálva vagyok-e azzal a buta előítélettel, melyről ön ír, határozott **nem-mel** válaszoltam volna... Mégis attól tartok, hogy az említett dolog ennek a tudatom alatti eredménye.

Ezzel mindenesetre leszögeztem azt, hogy **az ön által kifogásolt rész könyvem következő kiadásaiból ki fog maradni.**

Nagyon köszönöm, hogy erre figyelmemet felhívta.”

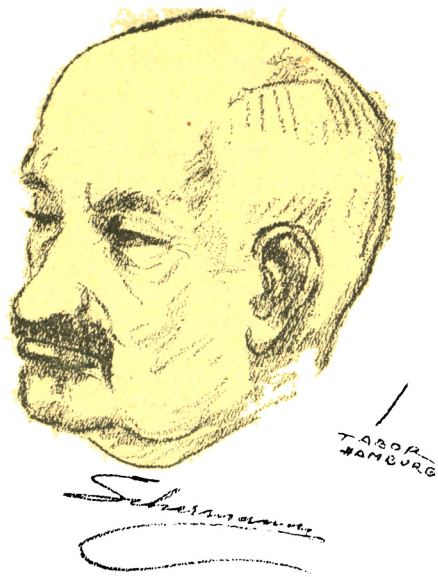
Ugyan akadna-e Németországban ember, aki helyt adna olyan helyreigazításnak, mint amilyent ez a világhírű amerikai tudós adott? ...

Az „Uj Ut” új telefonszáma:

21—1—64.

Bálint Rezső:

Raphael Schermann, a grafológia művészetéről

Rafael Schermann.

Hamburgban találkoztam vele. Véletlenül.

Párisból jövet utam a „Hamburger 8 Uhr Abendblatt” szerkesztőségébe vezetett, hogy rajzoló kollégámmal, Tábor Jenővel találkozzam.

Kora délután Táborn lázas munkánál találtam. Épp hogy fölugrott, nedves tollával majdhogy betintázott, amint kitörő örömmel, félkézzel vállamat veregetve átölelt; már ugrott is vissza... rajzára hajolva:

— Ül le, barátom, míg rajzomat befejezem. Vár a cinkografus. Azután... Igaz is! Riporthoz kell mennem: Raphael Schermannál vagyok bejelentve, hogy lerajzoljam. Velem jöhetsz...

Válaszomat sem várva, rajzolt tovább. Tudta, hogy érdekelnek a különös emberek. És éppen Schermann, uralkodók, tudósok, művészek csodája. Persze, izgatottan vártam az indulást; e pillanatban számomra egész Hamburg csak egy érdeklődést jelentett: Schermannat.

*

Alig félóra múlva a Fürsten Hofban voltunk, már álltunk is előtte; ő nyitott ajtót.

Be kell vallanom: elfogódottságom első pillantásra feloldódott. Mászt vártam. Valamit a tudós- és művésztipus keverékéből, talán a prominens színészből is. Egy javakorbéli őszülő urat találtam, középtermetűt, inkább testesebb idomokkal. Szerény mozdulataival, amint tessékelt bennünket, inkább egy bechóved megjelenésű cégvezetőre, kereskedőre hasonlított, semmint a világhíres Schermannra.

Csak később, Tábor rajzolása közben, figyelve, láttam különös mimikáját, szeme pillantását: valamit, amit sem leírni, sem lerajzolni nem lehet. A szemsugarak ellopott föl villanását, egy hajszálvonal villámgyors cikkázását a száj körül, mintegy összjátékát egy-egy szellemsugárzásnak — talán ha egy Hokusai mutatott ilyeneket.

Mondtam is neki:

— Talán a japánok, kínaiak elvont rajzmodora is sok érdekes problémát jelent az ön számára. Hiszen a képzőművészet általában — bizonyos összehasonlításban — súrolja a grafológia tudományát?...

Hirtelen mozdulattal, élénk pillantással felel, mintha intím gondolatát érinteném:

— Csak a vonalak külön nyelvéről lehet szó, így természetesen a képzőművészet területén is. A grafológia ha szerénytelennek is hangzik, mint elvont tudomány, az ember legősibb indulat-érzés- és gondolat-tükrözése. Hiszen a jelképes írás és ábrázolás már a legrégebbi archeológiai leleteken szinte összemosódnak, egymásbakapcsolódnak. Csak később, a nyelvek fejlődése következtében térnek el egymástól az írás és ábrázolás formái, az extreim-orientális népeken kezdve a kínai, japán, zsidó, görög, egyiptomi, római népeken keresztül egészen a legújabb kultúráig. És meggyőződésem, hogy a képzőművészet, éppen a grafológia szempontjából, ugyancsak külön tudományt foglal magában, melynek módszeres föltárásával — úgy tudom — már az újabb esztétikai irodalom is foglalkozik. A modern művészet regeneráló és stílust kereső új törekvései sok magyarázatát adja ennek.

Ugy beszél, mintha szóképei, fogalmai mögött látná az elmondottakat. Hieroglifák elevenednek meg előttünk, vonalak titokzatos formái, melyek csak neki tárják fel titkaikat. Rövid gesztusai kimértek, mintegy ütemei fegyelmezett karmesteri mozdulatainak.

— Legérdekesebb eseteim, melyeket egy-egy írás analízisének kifejtek, számomra nem jelentenek szenzációt és mögötte érzem a tudományos kutatásnak. Bár tagadhatatlan, hogy csodálkozásra késztetnek. Ez alkalommal is Hamburgba egy szörnyű bűnügy megvizsgálására hívott a hatóság, és az én megállapításaimra már kétségtelen bizonyítékok kerültek napfényre. Bonyolult rablógyilkosságról van szó, melyet a tettes írásából rekonstruáltam és tártam elő. Ez adatok birtokában — bizonyos pszichológiai szempontok alkalmazásával — kényszerült a tettes bevallani szörnyű cselekedetét. Ismétlem, ezek a külsőségekben ríktó esetek is számomra csak az intuitív rátalálások tudományos megállapításaimban bírnak értékkel. Esetenként bizonyos kategóriaközőkbe sorolom őket — természetesen utólagos feldolgozásuknál — jelentik a grafológia tudományának gazdagodását.

Arról a folyamatról „hogyan jön létre ama bizonyos tudományos megállapítás”, tudniillik az esetek megfejtése — ő sem tud választ adni. A levegőbe néz, merengve. Ilyenkor a tudóshoz, a művészhez hasonlatos. A pillantása is: szerénysége csaknem szemérmes. A szüntelen alkotó művészt érezteti, akinek igazi nagy műve még befejezésre vár.

Írásainkról — búcsúzásnál — finom általánosságokat mond. Csak úgy hevenyészetten, „vázlatosan” aki csak a kedvező vonalakat mutatja. Mint az igazi, nagy művész: nem akar bántani.

**Angol, francia uridivat
fehérmű- és kalap-
különlegességek**

SCHULZER ÉS SCHWIMMER

**Budapest, VI., Andrássy út
47. szám Telefon: 14-5-99**

A „Lica“ kongresszusa

Irene Harand, a bécsi „Gerechtig-
keit” híres szerkesztője nyilatkozik
az Uj Ut-nak.

Geneve, 1935. október 12.

A Párisban székelő **Ligue Internationale contre l'Antisemitisme** (Lica), amelynek díszelnöke Edouard Herriot, a múlt héten tartotta meg Genfben, ezúttal kivételesen zárt ajtók mögött, kongresszusát.

Minden kívülállót, sőt még a sajtó képviselőit is kizárták a gyűlésteremből.

A közvélemény mindig nagy érdeklődéssel várja a Lica határozatait s ezért a legkülönbébb találgatásokra adott okot mostani titokzatossága.

A kongresszuson 16 ország, 15 zsidó és 85 keresztény delegátussal vett részt.

A Lica legegységesebb tagja Irene Harand, aki a „**Sein Kampf — Antwort an Adolf Hitler**” című könyvével feltűnést keltő sikert aratott, kipirult arccal jön ki a gyűlésteremből.

Az ujságírók valóságos pergőtüzébe kerül.

— Zárt ülés volt — mondja bájos közvetlenséggel — nem árulhatok el semmit. Legfeljebb csak annyit, hogy a Németország elleni bojkott kisleléséről tárgyaltunk és köriratot intéztünk valamennyi kultúrország sportegyesületéhez, hogy csatlakozzanak határozatunkhoz, amely szerint az 1936. évi olimpiászt Berlin helyett másik metropolisban tartsák meg.

Majd hozzám fordulva ezeket mondta:

„... **Neuer Weg!**... Nagyon helyes cím... Az én célom is, hogy új utat tapossak az emberiség számára. Meg kell szűnnie az antisemita örületnek!... Könyörögve fordulok, különösen a keresztény népekhez, hogy távolítsák el szemükről a hályogot és akkor éppen az uszítókban fogják megismerni az emberiség lelelketlenebb ellenségeit... Én az igazságta lenul üldözött zsidó nép érdekében harcolni fogok utolsó csepp véremig”.

Legérdekesebb, hogy Irene Harand keresztény vallású...

Igazi ésesz chajil!...

Zoltán Berkovits.

Dr. Weisz Arnold:

Talmudi jegyzetek- idézetek

A Talmud számos helyén rengeteg olyan följegyzést találunk, amelyek úgy orvostudományi szempontból, mint kultúrhistoriai szempontból igen nagy érdeklődésre tarthatnak számot. Néhány ilyen érdekes talmudi részletet közlünk:

A terhes nők manapság is közismert úgynevezett „megkívánásait” a Talmud szerzői pontosan ismerték és ezen óhajok teljesítését rendkívül komolyan vették, annál is inkább, mivel az ilyen óhajok nemteljesítése életveszedelemmel járhat az anyára.

Ha egy terhes asszony disznóhússra vágyna ezt is teljesíteni kell — ha előzően nem sikerült szép szóval ettől a szándékától eltéríteni. Mindenestre, az ilyen asszony születendő gyermekétől vallási szempontból nem sok jót vártak; abból indulva ki, hogy ezek az óhajok forrása nem az anya, hanem a méhében lévő magzat.

A Midras szerint Ézsau már méhenbelüli életében is elárulta későbbi gonosz jellemét, mert valahányszor anyja a pogány templom előtt haladt el, igen élénken mozgolódott; ellentétben ikertestvérével Jákobbal, aki hasonlóan cselekedett, ha anyja a tanház előtt ment el.

Szokásban volt, hogy a terhesség alatt a nők kőből való amulettet viseltek (even tóküme), melynek hivatása volt viselőjét minden leselkedő bajtól megóvni. Ez a Talmud említette kő, valószínű azonos a Plinius által följegyzett aetit (saskő) nevű amulettel, amelyet a sasok fészében lehetett megtalálni és amely a terheseket óvó tulajdonsággal bírt. Plinius szerint ez a kő maga is „terhes” amennyiben belsejében, üregbe rejtve, kovakődarabkát zár magában.

A terhes nők elnézhetik magukat. A legrégebbi példa erre Jákób ügyes eljárása a fizetést jelentő birkákkal. A Talmud elbeszélése szerint Rabbi Akibát megkérdezte egy arab király, hogy mit tegyen felesége esetében.

— Én szerecsen vagyok — mondta a király, — a feleségem szintén és a most született fiam mégis fehér. Mit tanácsolsz, Mester, öljem-e meg az asszonyt, mint házasságtörőt, vagy sem?

Rabbi Akiba erre megkérdezte:

— Van-e a palotádban fehér szobor?

— Van — felelte a fejedelem.

— Ha van ilyen, akkor feleséged ártatlan — hirdette ki ítéletét Rabbi Akiba, — mert minden bizonnyal e szobrok egyikén elnézte magát a feleséged.

Egy másik hasonló talmudi történet:

Rabbi Jochanán, messzi földön híres, gyönyörű szép ember volt. Szokása volt, hogy odaült a női fürdő ajtajába azért, hogy az arra járó nők elcsodálkozzanak rajta és hozzá hasonló szép gyermekeket szüljenek.

Arravonatkozóan, hogy mikor száll a fejlődő magzat testébe a lélek, a Talmudban ezt olvassuk:

A lélek sokkal előbb van meg, mint a test. A lelkek az angyalokkal egyidőben teremődtek (Berésisz Ratba) nagyszámban és a földre való leköltözésükig az Égnek egy meghatározott helyén tartózkodnak, amelynek neve „Güf”, ahova vissza is térnek a földi élet megszűnése után. A messiási idő is csak akkor fog majd bekövetkezni, ha már a „Güf”-ben tartózkodó összes angyalok leszálltak a földre. Midőn a földön, megtermékenyül egy nő, akkor a fejlődő magzat részére máreleve kijelölt lélek elhagyja égi tartózkodási helyét és elfoglalja a számára kijelölt testet — miután előzőleg az Ur a lélek földi sorsát megszabta (Niddo 11-b, Szanhedrin 91-b). Ezek a lelkek a születésselőtti idejükben már ismerik a Tórát, sőt a méhben való tartózkodásuk alatt is folyton tanítja őket egyik angyal. A szülés pillanatában az angyal ráüt a magzat szájára és ettől elfelejti a már megtanult dolgokat és a földi életben újból meg kell tanulnia azokat (Niddo 30-b). A születés előtt megtanult és a születés pillanatában elfelejtett isteni tanok, tovább élnek a tudat alatt az ember belsejében, mint lelkiismeret.

A Középkor keresztény hittudósait rendkívül erősen foglalkoztatta ez a kérdés az úgynevezett *animatio foetus* és rendkívül nagy irodalma is támadt a kérdésnek. A Talmud általában nem nagy jelentőséget ad ennek a kérdésnek. Antonius császár megkérdezte erre vonatkozóan Rabbi Jehudát, hogy mikor száll a testbe a lélek. Rabbi Jehuda így felelt:

— A lélek csak a fejlődés későbbi szakában száll a magzatba.

Rabbi Jismoel (Niddo III. 7. Misna) azt tanítja, hogy fiú magzat 41 nap, leány 81 nap alatt alakul ki; a bölcsek azonban mindkét nemű magzat kifejlődésének idejét 41 napban jelölik meg.

Az ó-korban általában az volt a felfogás, hogy a női magzat később fejlődik ki, mint a fiú. Aristoteles is ezt a nézetet vallja és Hypokrates, az ó-kor legnagyobb orvosa szerint a fiú magzat 30, a leány 42 nap alatt éri el kifejlődését.

A Talmud szerint a magzat neme a nemzés pillanatában dől el, ugyan csak akkor határozódik meg az is, hogy a születendő gyermek erős, gazdag és okos lesz-e, de az, hogy vallásos életű lesz-e vagy sem, ez csak később dől el, az ember szabad akaratának megfelelően, aki tetszése szerint választhat az élébe tett „jó” és „rossz” között.

Ma is elterjedt népi hit, hogy a nyolcadik hónapban koraszületett magzat életképtelen, míg a hetedik hónapban született életképes. Így tudta az egész ó-kor, így tanította Hypokratesz, Galenus. A Talmud bölcsei azonban, mint jó megfigyelők, észrevették, hogy ez a felfogás nem helytálló, mert igen sok nyolcadik hónapban született gyermek életben maradt. Ők tehát így módosították ezt az általában elfogadott felfogást:

A terhesség kezdetekor meghatározódik, hogy a születendő gyermek a hetedik vagy kilencedik hónapban éri el életképességét. Ha már most egy, csak a kilencedik hónapban életképesnek elhatározott gyermek a hetedik hónapban születik meg, akkor ez nem fog életben maradni, de ha már eleve a hetedik hónapba életképesse meghatározott gyermek születik a nyolcadik hónapban, akkor ez természetesen baj nélkül életben marad.

Végül egy szép erkölcsi példázatot idézünk a Talmudból (Niddo 31-a), amely megállapítja a test és lélek szerepét:

Három barátja van az embernek: az Uristen, az apja és az anyja. Az apa elveti a fehéret (sperma) ebből lesz a szemfehérje, a csontok, körmök, agyvelő; az anya elveti a vöröset, ebből lesz a hús, a bőr, haj és a szem feketéje; az Uristen életet, a lelket, az arc ragyogását, a szem látását, a fül hallását, a száj beszédét, a mozgást, járást, belátást és észet.

Midőn elkövetkezik a halál ideje, az Uristen visszaveszi a maga részét, a szülők részét pedig eléjük helyezi. Apa és anya sír és jajveszékel és midőn az Ur megkérdezi őket, hogy miért sírnak, hiszen csak az én részemet vettem vissza?

Igy felelnek a szülők:

— Amíg a Te részed közös volt a miénkkal, addig védve volt a mi részünk, most azonban visszavéve részedet, könyörtelenül martalékvá lesz az elmúlásnak.

Netti néni templomba megy. . .

A jó, öreg Netti néni szaporán tipegett hazafelé. Nagyon fel volt háborodva. Hogy a mai világban milyen rosszak az emberek! Azt mondták, hogy lassan dolgozik és nem fizethetnek neki annyit, mint egy elsőrangú munkaerőnek. Hatvanhét év óta fehérvarrónó Netti néni, de ilyent még nem mondtak neki. . .

Fölment a lakásába. Az ötödik emeleten lakott. Ez tulajdonképpen már nem is emelet volt, hanem padlás. Padlásszobában, a mosókonyha mellett lakott Netti néni.

Nagy körülményességgel kinyitotta az ajtót. Két lakat is volt rajta, mintha Isten tudja, milyen kincseket őrizne. A szobában azonban csak pár rozoga biedermeier bútor állt, melyek még boldogult nagymamájáról maradtak. Faragott oszlopon, üvegmedencében egy aranyhal úszkált. A kalitkában füttyülni kezdett a kanárimadár, mikor Netti néni a szobába lépett és fogatlan szájával mosolyogva, kihámozta magát a felsőkabátból, meg a különféle kendőkből.

Aztán szorgoskodni kezdett kis háztartásában. Megetette az aranyhalat, azután a kanárit. Közben észrevette, hogy a szekrény teteje poros; felállt a székre és letörölte. A padlásszoba mennyezete alacsony volt és a

fal ferde. Netti néni mégsem ütötte meg benne a fejét, mert olyan töpörödött volt és a háta olyan hajlott, hogy bizvást púposnak hihette az ember.

No igen, nyolcvankét éves volt Netti néni és ha meggondoljuk, ez nem csekélység. Szeme mégis tiszta volt, bőre fehér és nagyon öreg emberek beszélik, hogy Netti néni valaha nagyon szép volt.

Bizony szép volt Netti néni, de olyan rártarti is volt amellett, hogy addig válogatott, míg végeztére egyedül maradt. Kérőiből szakállas bácsik lettek és Netti néni barátnőit vették feleségül. Mire föleszmélt, már vénleány lett menthetetlenül.

Kopogtak az ajtón.

Látogató érkezett. Idős hölgy, egyik elhalt barátnő leánya.

Netti néninek nem igen voltak látogatói. Hébe-hóba vetődött csak fel egy-egy nőismerős, vagy távoli nőrokon. Ha sokáig nem mutatkozott valahol, felszaladtak megnézni, hogy él-e még.

A mostani vendég is nagyon sietett.

— Jaj, kedves Netti néni, már ezer éve nem láttam. Azt hittem már, hogy — Isten ments — beteg. Csak egy pillanatra ugrottam fel. Nem akarom fárasztani. Ugyis még annyi helyre kell mennem. Örülök, hogy jó színben van. Nézzen már fel hozzánk is egyszer.

Netti néni azonban nem engedte el olyan könnyen.

— Jaj, kedvesem, dehogy vagyok én jól. Gyöngülök napról-napra — mondotta és nagy részletességgel beszélte el mai kalandját; szemére vetették, hogy lassan foltoz.

A vendég tudta, hogy hosszú évek óta már nem a munkájáért fizetik Netti néni, hanem azért, mert büszke és nem fogad el támogatást. Végasztalta az öreget, de közben már nagyon unatkozott. Hiszen csak kegyeletből jött Netti nénihez, nem szórakozni. De Netti néni boldog volt, hogy valakinek kiöntheti a lelkét.

— Én már nem sokáig bírom a munkát. Szerencsére nem egyhamar szorulok másokra. Van egy kis megspórolt pénzem. Tudod mit, ezt rád bízom.

És lassan, tétovázva, de végül mégis előkotorta a szekrényből takarékönyvét. Sárgult könyvecske volt, erre tette be hajdan párszáz forint apai örökségét, fiatalabb korában megtakarított koronáit, végül 2 pengő 60 fillért. Ez volt a vagyon. Netti néni nem értette, hogy mi az infláció, devalváció. Nem is törődött vele. Bolondság. A pénz, pénz és a bank, bank marad.

— Végy ki egy forintot és hozd el jövő héten, talán szükségem lesz rá — szolt nehéz szívvel Netti néni. — De esküdj meg, hogy nem fogok csalódni benned.

A vendég mosolyogva esküdött meg. Aztán elbúcsúzott.

Netti néni magára maradt.

Ismét érezte, hogy milyen egyedül van. Emlékezni kezdett az elmúlt időkre, mikor más volt még az élete, és nagyokat sóhajtott.

Az ifjúkori barátnők, a Káti, a Rózi, a Szofi mind-mind elhagyták. Férjhez mentek, a családjuknak éltek. Őhöz hűtlenek lettek. Azután végleg elmentek. Gyermekeik, unokáik maradtak, dédunokák. Ő eljárogat a régi ismerős házakhoz, de egyre szaporodnak az új arcok és egyre fogynak a régiek. Itt-ott valamelyik sötét sarokban megpillant egy-egy félreállított régi bútordarabot, melyet még fiatal leánykorából ismer; önkéntelenül keresi a bútorhoz tartozó embereket, de csak idegeneket talál. Mi keresnivalója is van ezek közt a közömbös emberek közt, kiknek hiába beszél régi ismerősökről, kiket sohasem ismertek és apró eseményekről, melyeket

anyáikkal, nagyanyáikkal együtt élt át, de melyek ezekben semmi visszhangot sem keltenek . . .

Ejnye, hol lehet az a cica? Már napok óta nem látta. Mi lehet ezzel az állattal? Megszokta, hogy ennek panaszolja el keserveit. Éjjel is az ágyában szokott aludni, a lábánál. Ez az ő egyetlen barátja.

— Cic, cic! — hívja a macskát. És az ágy alól álmosan, lomhán csakugyan elő is jön. De nem ugrik úrnője ölébe és nem símul hozzá dorombolva, mint máskor. Ásít, nyújtózkodik. Kócos, lesóványodott. Hát ez micsoda?

Az ágy alól félvak macskakölykök botorkálnak elő és nyávogva kapaszkodnak anyjuk mellbimbóiba. És a macska, Netti néni cicája, hagyja őket, sőt lefekszik a padlóra, míg az apróságok csámcsogva, lökdösődve másznak mellére.

— Pfúj — szól Netti néni és furcsán, öregesen sír. — Hát te is? — mondja. — Hát már te is hűtlen lettél hozzám? Most már te is csak a kölykeidet fogod szeretni! . . .

Most már igazán senkije sincsen.

Az Isten?

Netti néni nem jámbor lélek. Ritkán szokott Istenre gondolni. Nagy elhagyatottságában most mégis őhozzá fóhászkodott.

Templomba kellene menni. Már olyan régen nem volt templomban. Hiszen mindig fáradt. De ma mégis el fog menni. Péntek van.

Ablakából látja a zsinagóga kupoláját. Az ablakhoz tolja karosszékét és leül. Itt fogja megvárni, míg beesteledik.

Lassan sötétedett.

A szoba elcsendesült. A macskák halk szuszogással aludtak. Netti néni hátratámaszkodott a karosszékben és az eget nézte. Az égen feltűnt az esti csillag. Ideje volna már templomba menni.

Képzeletében odamegy a fiókosszekrényhez és előveszi imakönyvét. A hátulsó balsarokban van a helye és utolsó lapján már hetven év óta van néhány elszáradt levendulalevél. Elképzeli, hogy kiveszi a fiókból az imakönyvet, azután felölti jobbik plüskabátját és fekete csipkekendőt köt a hajára.

A valóságban azonban nem mozdult. Nagyon, nagyon fáradtnak érezte magát.

Az égen sorra bukkantak elő a csillagok. Már el is késik a templomból. Félálomban hallja az óra ütését. Ez a hang a rezesbandát juttatja emlékezetébe; milyen vidáman recsegett egy ifjú majálison.

Hirtelen úgy érzi, hogy valaki hozzálép, megsimogatja a fejét . . .

Netti néni boldog szédülést érzett.

Kezével elhárító mozdulatot tett. Ez volt életének utolsó rebbenése. Olyan nehezére esett ez a mozdulat, mint akkor, amikor — egyszer életében — egy vakmerő, bolondos fiú meg akarta csókolni, de ő nem engedte . . .

—ő—ő

HOTEL TÁTRA TRENCIN OLCSÓ TISZTA KÉNYELMES	HOTEL CENTRAL BRATISLAVA (A főpályaudvartól néhány percnire). Állandó melegvízszolgáltatás Központi fűtés Mérsékelt polgári árak
--	---

Merre van Kelet, magyar zsidó..?

Az ünnepeket ezidén a pesti Vigadóban töltöttem, amit úgy kell érteni, hogy résztvettem az ott megrendezett istentiszteleteken, amelyeket a magyar történelem legendás jeleneteit ábrázoló freskók alatt tartottak meg.

Kol-nidré közben az áhítatos tömeg Toldi Miklós véres viadalát bámulta a cseh Holubárral. És miközben a sófárt fújták, az áhítatos tömeg másik fele Kossuth Lajos búcsúzását figyelte, a jelenet, mikor a magyar szabadságharc hőse elhagyja az ország határát és emigrációba megy.

Ne tessék hinni, hogy mindezt kómikusan mondom. A zsidóság annyi szerencsétlenséget és tragédiát él át mostanában, hogyha akarnák, nyugodtan láthatnánk szimbólumot a pesti Redoute két freskójában...

A pesti Vigadóban mintegy kétezer ember szorongott és hallgatták az improvizált istentiszteletet. *Improvizált zsidóknak nem is jár más.* Ez a kétezer ember, aki nagyünnepeken egynéhány huszonnégy órára rájön arra, hogy zsidó, egész esztendőn át semmi közösséget nem érez a fajtájával.

Rejtély előtttem, hogy miért mennek mégis Jom kippurkor a templomba.

Erős a gyanúm, hogy ennek egyetlen oka van: az engesztelőnap imádság mintegy feloldozást jelent az egész évben elkövetett **bűnökért**. Részemről nem tartom ideális berendezkedésnek, hogy az átlagzsidót nevelése és a hittan tanítás még meg is erősítik a tévhitében, hogy egész esztendei zsidótlan élete megbocsátást nyer Jomkippurkor és utána egy éven át megint szabad a vásár. Nem tetszik nekem a bűnöknek, az emberi hibáknak ez a könnyű megbocsájtása, amit természetesen nem a vallás hagyományai hirdetnek, *hanem modern zsidók magyarázzák* ilyen értelemben félre Jomkippur szerepét.

Ott szorongtam és figyeltem: a kétezer ember szorgalmasan izzadt és eszébe sem jutott, hogy imádkozni is lehetne.

A Redoute tükörtermében, amely párhuzamosan fekszik a nagyteremmel, istentisztelet alatt elegáns korzó fejlődött ki. Az ember elmélázott és azt várta, hogy a párok, híven a Redoute-tradícióihoz, rövidesen felállnak kettős sorban, szemben egymással és ellejtik a francia négyest.

Valahol a tükörterem mélyén egy nagy tábla *buffet* felírással. A pesti zsidóknak Jomkippur napján a nyáluk összefutott és halkan arra gondoltak, hogy a rendezőség gondoskodhatott volna egy jól felszerelt étteremről is, gusztusos pár virstlikkel és sonkás zsemlyékkel.

Jól megnéztem ezt a tépett, fáradt tömeget. Csak minden harmadik hittestvérem egy jó ruha. Rongyos cipők, kopott, fényes öltönyök, egy tragikus és nyomorúságos élet minden külső jele.

Ezek tehát a zsidók, az én testvéreim, akikért egynéhányan harcolunk szóval, tollal és ha van rá mód, tettel is. Az üzleti emlékeiktől, az élet ostorcsapásaitól még ünnepkor sem szabadulni tudó embercsoport, amelynek számára az ünnep nem megnyugvást és pihenést jelent, hanem gondot, hogy miből teremtsék elő az ünnephez szükséges egynéhány rekvizitumot.

Itt látható bizony a pesti zsidó *igazi* arca. Nem ámitás és nem komédia, ilyenek vagyunk valójában. Itt vannak azok az ezrek, a pesti

zsidók megszámlálhatatlanjai, akik a zsidó tömeget jelentik. És hol itt a vagyon, a jólét, a kiválasztottság? Hol vannak azok a zsidók, akikről a túloldalon oly makacsul hirdetik, hogy kezükben tartják az ország javait, aranyát, birtokát?...

Ha az igen tisztelt túloldal egyszer ellátogatna nagyünnepkor, a zsidóság pihenésére és lelki megtisztulásra szánt pillanataiban a zsidó templomokba, akkor rájönne arra, hogy proletár-nyomorúság, szociális deklásszalódás és a sors változásaival szembeni végtelen közöny jellemzik a mai magyar zsidóságot.

Elnéztem, ahogyan istentisztelet után kimentek a templomból. Szemükben egy árnyalattal nem világosodott meg a gond és nem változott optimizmussá a félelem a jövőtől. Az arcokban mindig ugyanaz a fáradtság és letargia, az állandósult megnemértés ezzel az élettel szemben, amely zsidónak teremtette őket, tehát páriáknak.

Csodálatos és megdöbbenő: ezeknek az embereknek a számára már semmit sem jelent a templom, az ünnep hangulata, a kántor éneke, sőt ifjabb *Hevesi Ferenc* rabbi rétori remekműve sem. Ezek az emberek életük legtöbb nyilvánulásában eltávolodtak a zsidóságtól. Talán nem is tehetnek róla. A magyar zsidóságot érő megpróbáltatások még különb lelkeket is eltántorítanak a zsidó eszmétől, nemcsak ezeket az átlagzsidókat, akik gyenge szívet és ellentállóképességet, puha gerincet hoztak magukkal erre a világra.

Fájdalmasan kell megállapítani, hogy ezeknél már nem segít a templom, ünnepi istentisztelet. Ugy vélem, hogy ezek az emberek még az úgynevezett komoly istentiszteleteken sem változnak vissza makkabeusokká. Itt valami hiba van, itt valami történt, amit bölcseink évszázadok óta nem vették észre. A rabbik tanítottak és neveltek, de közben a nyáj megúnta a magasztos szavakat és elszéledt.

A pesti zsidóságot ma templom, vagy zsidó erkölcs, vagy bármi más nem foghatja együvé. A zsidóság lényegéről, a zsidó szolidaritás szépségéről, az együvé tartozás szükségességéről sejtelmük sincs.

Más dimenziókban élnek ezek az emberek. A vallás, mondjuk meg őszintén, semmi lelki élményt nem jelent számukra. Ez tragikus felismerés, de így van. A gyermekkori nevelésben van-e a hiba, a zsidó fórumok nemtörődomségében, vagy pedig mindkettőben, nem tudnám megmondani. Tény, hogy ez a nagyünnepi istentisztelet minden más tünetnél meggyőzőbben világította meg előttem, hogy a pesti zsidóság *gyökértelen*...

Cionizmus?... Propagandaereje az egész világon mérhetetlen. Csak nálunk bukott meg. Csak nálunk nem érdekli a zsidóság kilencvenkilenc százalékát a közös föld, a nemzetnév-válás grandiózus természeti tünete. Csak nálunk nem ver hevesebben a zsidó szív, ha ezt a szót hallja, hogy *Erec Izrael!*

Én nem tudom, hogy mi történhetett az elmúlt évtizedekben. Érthetetlen, hogy ez a félévszázad, amely elmúlt az emancipáció óta, ennyire asszimilálta az elemeire bontotta az addig homogén zsidó tömeget. Sehol másutt a világon ennyire vértelenül nem áll a zsidóság önmagával és a túloldallal szemben. Sehol másutt ilyen kozmikus erővel a zsidóság belső bomlásának tünetei nem mutatkoznak.

Az ünnepi hangulat szertefoszlik, ha az ember szembenéz a magyar zsidóság összeomlásának tényével. Az utódállamokban mindenütt igazi zsidó önmagunkra-ismerés tapasztalható.

Csak nálunk, Magyarországon, áll árván, vezetők nélkül négyszázezer magyar zsidó és nem tudja, merre van Kelet...

A sivatag fiai

„Ó, a sivatag fiai! Ó, azok a barbárok!”

Igy sóhajtott fel háza lapos tetején Réchem, Beth-Sheannak, a kánaáni városnak királya, miközben díszes egyiptomi kerevetén heverészett. Négy oszlopra kifeszített bíbor menyezet védte a perzselő napsugaraktól és kétfelől egy-egy rabnő palmaágakkal legyezte.

Réchem nem henyélésből feküdt naphosszat a kereveten: Fontos uralkodói teendőit végezte itt. A magas háztetőről átlátott egész birodalmán: Az apró városkán s a körülfekvő földeken, melyek tíz nyillövésnyi kerületben neki hódoltak. Belátott a fecskéfészekszerűen összezsúfolt kis házak udvaraiba, a zezugos, szűk utcákba, melyeken káldeai, cheti, föníciai és egyiptomi kalmárok tevekaravánjai vonultak át északra, délre, keletre és nyugat felé. Nézte a városi kútra járó asszonyokat, megfigyelte a piactér forgalmát és ha a játszadozó gyerekek összeverekedtek, fejcsóválva állapította meg, hogy melyik alattvalója neveli rosszul csemetéjét.

„Ó, a sivatag fiai! Ó, azok a barbárok!”

Igy sóhajtott Réchem, göndör szakállát simogatva. Hiszen nagy király ő Kánaánban. Nálánál csak Jébuz királya hatalmasabb. Hatszáz harcatermett férfiú követi őt bronzlándzsával a csatába. Hosszú-hosszú évek óta nem látta már közeledni a fényes egyiptomi követek kocsiját, akik addóért jönnek a fáraó számára. Hiába is jönnének: Réchem nem fizet. A fáraó hatalma megcsappant, karja már nem ér el Kánaánba. Ha a fáraó adót akarna, akkor azt üzenné neki Réchem, hogy védje meg őt a puszták fiaitól. Ezek a barbárok Egyiptomból szöktek meg, „*Jisrael fiainak*” nevezik magukat, városokat dúlnak fel és törzseik egész Kánaánt rettegésben tartják portyázásaikkal. Kérkedve hirdetik, hogy atyáik Istene nekik igérte Kánaánt és ők el is fogják foglalni.

Beth-Shean királya mély gondolatokba merülve simogatta csigába göndörített fekete szakállát és messze elnézett, túl a városon, a síkság felé, ahol csapatostul dolgoztak az asszonyok a szántóföldeken. Csak nők dolgoztak a mezőkön, az izzó napsütésben, mert férfiakhoz nem illő az ilyen munka. A férfiak kereskednek a piacon, heverésznek az árnyékban, tanácskoznak és igazságot látnak a kapukban és fegyvert öltenek a király hívására.

A király nyugtalanul emelkedett könyökére. Csakugyan! A Jordán tulsó partjának bokrai közt fehér fejkendők és köpenyegek tüntek fel. A meredek partról lovak ereszkednek a vízbe és hosszú sorban kanyarognak át a gázlón.

Réchem már talpon van. Lekiált az udvarra. Hatalmas üstön kezdik verni a vészjelet. Nyüzsgő hangyaboly lesz a város. A kapukat bezárják. A férfiak fegyveresen gyűlnek a királyi ház elé. Pillanatok alatt terjedt el a városban a vészhr:

„Jönnek a sivatag fiai!”

A várfalokról látni, amint az innenső partra érve, a menekülő nők után ugratnak és összeterelik őket. A nők hangja nem hallatszik a városig, csak mozdulataik mutatják kétségbeesésüket. A városfalon a férfiak ordítanak tehetetlen dühükben. Öklökkel verik a köveket és átkozódnak. Szemük láttára viszi nőiket rabságra az ellenség. A kék fejkendős asszonyok csapatából a sivatag fiai kiemelnek egy-egy piroskendős leányt és eltűntek velük a parti bokrok közt...

Réchem, fején sisakkal, páncélba öltözve, oldalán kard, kezében pajzs

és lándzsa, bosszúsan szemlélődik a háztetőről. Az udvarban már türelmetlenül dobognak a harciszekérbe fogott mének. De Réchem, a hős most tehetetlen, nem indul csatába. Jisrael fiai háromszor annyian vannak, mint az ő vitézei. A várost megvédelmezhetik, de nyílt síkon kiszállni ellenük, örültség lenne.

Tudja ezt a királyi ház előtt felsorakozott hatszáz bronzlándzsás férfi is és a városban maradt öregemberekkel, öregasszonyokkal együtt lázadásba törnek ki.

„Nyissa meg a király a kincsesházat!”

„Eleget adózunk! Váltsa vissza asszonyainkat, leányainkat!”

„Olajágas követet küldjön a barbárokhoz!”

Egy-egy éles hang közbesivított: „Vesszen Réchem!”

Réchem töprengésének a barbárok vetettek végett. Ők küldtek követet. Olajágat lengetve közeledett egy harcos. Nyíllövésnyire a földre rakta fegyvereit, úgy jött a vár közelébe.

„Fizessenek minden nőért egy aranyat, minden állapotos nőért két aranyat váltságdíjúl, hadikárpótlásul pedig kétezer ezüstpénzt” — így beszélt a követ.

A király felsorakoztatta a falra vitézeit, kik pajzsukat döngették és iszonyú lármát csaptak. E hangulatkeltő bevezetés után megkezdődött a tárgyalás. A király alkudott, a követ nem engedett. A városbeliek zúgolódtak és egyre féltékenyebben szemlítették, hogy mi történik nők körül. Végre mégis sikerült legalább a hadikárpótlást ezer ezüstpénzre leszorítani és a király sóhajtvá adta át a kincsesház kulcsát kincstartójának.

A király hadnagya még óvatosan megkérdezte a követet:

„Azután visszaadjátok-e mind a leányainkat?”

A követ pillanatnyilag gondolkodott, majd megnyugtatóan felelte:

„Mi nem tartjuk magunknál idegen emberek leányait.” — Azután ravaszul hozzátette: — „Még egy csekélység van hátra, amiről majdnem megfeledektem: vezérünk, a híres és nemes Jisszachar törzs főnöke, az ifjú Othniel, feleségül kéri a nagy Réchem király leányát, a szép Ráchábot.”

A király rémülten kiáltott fel:

„Megőrültetek! Megadom a kétezer ezüstöt, de távozzatok már békeségben!”

A követ azonban nem zsarolni akart, komolyan gondolta:

„Enélkül nem távozzunk. Othniel vitéz, híres vitéz, csak királyleány méltó hozzá feleségül. Atyáink atyja Jisszachar volt, kinek atyja Jákob, más néven Jisrael, kinek atyja Izsák, kinek atyja Ábrahám, Isten kedveltje, kinek atyja Térach, kinek atyja...”

Réchem felháborodva szakította félbe:

„Nem vagyok kíváncsi egy rabló családfájára!”

A követ megsértődött.

„Így beszélsz-e Isten fiaival? Jaj neked, vakondtúrás ura! Tartsd meg a leányodat!”

Hátat fordított és elindult. A harcosok felzúdultak. Mindenfelől fegyverek emelkedtek Réchem ellen.

Jisszachar követét visszahívták.

*

Réchem király leánya, Rácháb, csakugyan szép volt és híre-neve messze földön elterjedt Kánaánban. Tizenhat éves volt, karcsú, ruganyos, finomtagú. Fekete haja eltakarta homlokát és hullámosan omlott hátára.

A királyi ház szűk szobáskáinak egyikében lakott. A szobájából nyíló udvar is az övé volt, ahol kényelmesen heverhetett a falak árnyékában,

vagy játszhatott egykorú szolgálójával. Ez és öreg dajkája volt minden társasága. Idegen nem juthatott a közelébe és csak nagy ünnepek alkalmával jelenhetett meg a templomban, a nép előtt.

Rácháb unatkozott. A gyermeki játékok már régen nem szórakoztatták. Mind gyakrabban hagyta meg szolgálójának, hogy hagyja magára és ilyenkor forró, határozatlan álmodozásba merült. Sírt, csókolgatta párnáját és valami bizonytalan, erős vágy töltötte el, magához ölelni az egész világot.

Olyan furcsa minden, mióta nagyleány lett. Öreg dajkája titokzatos célzásokat tesz, hogy jó lenne már férjhezmennie és eközben mindig olyan zöld lett a szeme és olyan hamisan villogott.

Most is éppen álmodozott Rácháb és egész testét olyan kellemes zsibbadtság töltötte el, amilyent még sohasem érzett. Elmélyedéséből berohanó dajkája verte fel.

„Férjhez mégy, drágaságom, még pedig azonnal! Vár már a vőlegény a kapu előtt. Jaj, micsoda gyönyörűséges vőlegény! Csak künn a pusztán teremnek ilyen deli férfiak, ehhez képest vékonypénzüiek az összes bethsheani legények. Jaj, de jó lesz neked, gyönyörűségem, jaj, de jó lesz neked!”

Szaporán beszélt a dajka és szemei most is olyan furcsa zöld fényben csillogtak. Tétován kapkodva kezdte nyitogatni a ládákat, előszedte Rácháb legszebb ruháját, ezüstös fejdíszét, karpereceit, ékszereit és öltöztetni kezdte.

Rácháb kábultan hagyta magát. Halkan megkérdezte, hogy ki a vőlegény és hogyan történt ez ilyen hirtelen. Hiszen tudta, hogy nem fogják véleményét kérdezni afelől, hogy kinek a felesége akar lenni, de a váratlan nagy eseménytől nagyon megilletődött. A dajka nem felelt kérdésére, csak elhomályosodott a szeme és sűrűn kezdtek potyogni könnyei. Csak akkor vigasztalódott meg, mikor teljes szépségében állt előtte a lány. Ekkor boldogan nevetgélve, mindenféle tanácsot suttogott a fülébe, mire Rácháb sikoltozni kezdett és kezeit tördelte.

A dajka erre ismét zokogni kezdett, zokogott a kis szolgáló is, ki szintén felvette ünneplőjét. Mind a ketten Rácháb nyakába borultak és csókolgatták, csitították.

De nem sok idő volt a siránkozásra. Nagyhirtelen ott termett négy rabszolga gyaloghintóval. Rácháb elhelyezkedett a heverőn, lábánál a szolgálója és a négy szolga már vitte is ki a palotából.

A kapu előtt zúgott, lármázott a tömeg. Mikor meglátták a királylányt, elcsendesedtek. Néhány öregasszony elsírta magát, innen is, onnan is áldásmondások hangzottak fel.

A templomba mentek. Megálltak a külső udvaron. A kis szentély előtt, a belső udvaron már készen álltak a papok a báránnyal. Leölték, vérével meghintették Ráchábot, azután meggyújtották az áldozati tüzet. Ujra és újra megszólaltak a szarukürtök és recsegésükkel kísérték a szertartást. A papok és a nép kiterjesztett karokkal imádkoztak. Rácháb is imádkozni akart, de csak sírni tudott.

A városon kívül is kürtök szólaltak meg; szaggatottan, sürgetően szóltak. A nép nyugtalankodni kezdett. A különös esküvő véget ért.

Rácháb érezte, hogy apja a fejére teszi kezét, aztán megcsókolja. Rácháb sírva csókolta vissza.

A gyaloghintó megindult. Áthaladt a sokaság közt, az utcákon, a kapu megnyílt és már is kint voltak a mezőkön. Csak a király hadnagya, a kincstartó és néhány szolga követte, kezükben olajágakkal.

Rácháb még mindig nem tudta, ki a vőlegénye és miért nem jelent meg az esküvői áldozatnál. Nem értette, hova viszik. Csak akkor sejtette meg a helyzetet, mikor megpillantotta Jisrael fiainak felsorakozott seregét. Lovakon, tevéken, öszvéreken ültek a férfiak, fehér felsőköntösüket fekete csikok szegélyezték.

Dobogó szívvel, izgatott kíváncsisággal szemlélte őket a királylány. A sereg előtt állt a főbb harcosok csoportja, ezek élén barnabőrű, fekete-szakállú, szép fiatal férfi. Halántékfürtjei válláig érnek. Az elkényeztetett városi leány felé a puszták homokjának illata árad. A vezér rángatja a kantárt, ágaskodik, ugrál a lova, közben a lovas szédítő gyorsasággal forгатja feje fölött a lándzsát, feldobja és újra elkapja. Időnként nagyot kurjant, amit a sereg ezerszeresen visszhangoz. Így illik a vőlegényhez.

Mikor Othniel vezér megpillantotta a közeledő kánaaniakat, elébük vágatott kíséretével. Éles pillantással végigmustrálta a királylányt, elégedetten mosolygott, majd se szó, se beszéd; felnyalábolta és maga mellé ültette a nyeregbe. Egy másik lovas ugyanígy tett a kis szolgálóval.

Jisrael fiainak iménti követe átvette és elszámolta Ráchem kincstartójával a sarcot. Azután szabadonbocsátották az elfogott nőket. Hangos zsivajjal iramodtak a nők a mezőkön át a város felé, tarka kavarodásban igyekeztek mielőbb a falak mögé jutni, övéikhez. Sok lányt, köztük néhány kék kendős fiatal asszonyt azonban nyergükben tartottak a Jisszachar törzs harcosai.

Réchem hadnagya megkérdezte:

„Azt mondtátok, hogy nem tartjátok magatoknál idegen emberek leányait. Hát ezekkel mi lesz?”

A követ nevetett: „Ezek többé nem idegenek leányai. Ezek már Jisrael asszonyai! És ha sokat beszélsz, visszajövünk a nászajándékért.”

Elnyargaltak. Nyomukban az egész törzs.

Beth-Shean királya háza tetejéről nézte elvonulásukat. Egymásután ereszkedtek a Jordán vizébe s a gázló másik oldalán ismét felkapaszkodtak a partra. A fehér fejkendők sorra tűntek el a fák között... Réchemnek úgy tűnt, hogy még sokáig elő-elővillan egy ezüst fejdísz a sűrűségből.

Már csak az utócsapat időzött Beth-Shean mezőin. Ide-oda száguldoztak, majd ők is követték társaikat.

És Réchem, ki hatalmas király volt Kánaánban, nálánál csak Jébuz királya hatalmasabb — leroskadtt egyiptomi kerevetére és sírt keservesen.

Alapított: 1872. évben

KOHN ARNOLD

Sirkő raktár — Grabstein-Lager

Budapest, Károly-körút 15 — Karls-ring № 15.

A Központi Városházzal szemben — vis-a-vis dem Central Stadthause

TELEFON: 41-5-08.

Szombat, vasárnap és ünnepnapokon zárva.

Gréte, a germán rózsaszál

(Igaz történet a régi Németországból.)

Irta: *Peterdi Andor.*

Vándorlegény koromban, amikor még a csavargóélet sokizű kenyerét ettem, elvetődtem Németországba is. Az országút akkoriban éppen oly szabad volt a gyalogos ember számára, mint a határtalan ég a madaraknak. Arra mehettem és addig amíg csak bírta a lábam, nem kellett ehhez más egyéb, mint születési okmány, vagy munkakönyv. Az egész világon végig kószálhattam volna útleveél nélkül. Ha meg pénzem is volt, annál bátrabban léphettem el a csendőrőrzárat mellett. Még szalutáltak is, ha igazolás után tovább álltam. Ha meg pénz volt nálam, nem igen nézték, hogy milyen valuta féle, amit előmutatok, lehetett az: szerb, török, román, angol vagy amerikai dollár, csak pénz formája legyen, amellyel igazoltam, hogy nem szorulok kéregetésre vagy lopásra. De azért lehetett szegényen is vándorolni, rézgarasokkal, ha a zsebben volt a munkakönyv. Mert az iparoslegény számára a világ minden táján megnyílt a szakegylet ajtaja, ha pedig felmutatta munkakönyvét, úgy kapott utisegélyt.

Ám ez valamikor a jó békeidőben volt, amikor még a nemzetek békeességben éltek egymás oldalán. Ma már régen nem így van. A munkanélküli ember nem mozdulhat, mert az éhhalál minden tájon egyformán leselkedik feléje. De még a gazdag ember se nagyon utazgathat, mert csak nagyon szűkre szabott összegekkel lépheti át a határt.

Ma tehát minden ember egyformán érzi maga körül a ketrecet, amelyből sehogyse szabadulhat.

Én, szerencsére még idejében körülnéztem a világban, mintha csak sejtettem volna az elkövetkezendő időket. Így jutottam el a német birodalomba is, Münchenbe, Berlinbe, Hamburgba és számos kisebb bajor és szász városkákba. Ma már a nevükre se emlékszem, de az emléük él bennem és sokszor fel-feltűnedeznek emlékezetemben. Látom tiszta és csöndes utcáikat, az ódon házsorokat, a templomokat, a szobrokat, a különböző művészi kutjaikat. Sokszor egy-egy arc, vagy egy figura rajzolódik előm, akiket ott megláttam s mélyebben belém rögződtek. Mert a fiatal lélek lemeze sok mindent felfog s idő múltán ismét kivetít. Ezért hát élesen élnek bennem ezek az emlékek.

Jóizű legényekkel kerültem össze a német országutakon. Vidám, nőtázó cimborák voltak s olyan szívesen osztották meg kenyerüket s dohányukat, ha ezekben szükiben voltam. Nem kérdezték, hogy merről sodort feléjük a szél, vagy hogy hol a hazám, s vagyok-e árja, vagy sem. Látták, hogy ember vagyok, sorstársuk a „valcz”-on, a többit úgyis tudták. Éltünk és vonultunk énekelve csapatban, akár a vándormadarak.

Szép és ódon városkákon haladtunk át, túl Berlingen már, amikor egy falu előtt ráncsötétedett. A két német legény, akikkel együtt vonultam, a „Herberg”-be mentek, én pedig csak úgy találomra betévedtem egy, a zsidótemplom közelében álló kis kertes házba. Ugy gondoltam, hogy szerencsés esetben zsidócsaládhoz jutok, s akkor talán még jó vacsorám is lesz a szállás mellé.

Bekopogtam a gazdagon faragott faajtón, amely a konyhába nyílt s egy kedves, őszhaju asszony nyitott ajtót s én mindjárt elmondtam neki, hogy mi járatban vagyok.

Szállást kérnék éjszakára, vándordíák vagyok s nincs annyi pénzem, hogy a vendéglőbe betérhessek.

Ehhez hasonlót mondtam neki s mondókám után kedvesen betesékelte a hűvös szobába.

Bent azután körülbámult az egész familia. A férj, azután egy tagbaszakadt erős fiatalember s egy nagyon szép szőke lány, lehetett úgy tizen-nyolc éves. Magasnövésű, világosszőke s mennyei kék szemével úgy nézett rám, hogy alig bírtam a tekintetét. Irultam, pirultam, szégyeltem poros piszkos külsőmet s ha csak lehetett másfelé néztem, nem arra, ahol ő állt.

Kikérdeztek honnan jövök és hová tartok. Megkérdezték azt is, hogy zsidó vagyok-e? Amikor megmondtam, hogy az vagyok, akkor se bántak velem szívélyesebben. Csak úgy egyformán, ahogy mindjárt fogadtak. Az asszony meg is jegyezte:

— Gyakran kerülnek hozzánk vándorok, szívesen fogadjuk be őket éjszakára, ha a kis szobánk üres, amely ott van az udvar végiben. Miért ne?

Alig beszélünk így pár percet, a szőke lány eltűnt a szemem elől. Persze németül:

— Kommen Sie waschen ich von Staub! . . .

És a konyhában már várt mosdótál, szappan, tiszta törülköző, kefe, s miután megköszöntem szíves fáradozását, észrevétlenül megint eltűnt s magamra hagyott.

Tíz perc múlva már tisztán és emberségesen ott ültem az asztaluknál, amely már az én részemre is terítve volt s együtt vacsoráztunk. És ahogyan ez már szokásban van, utikalandjaimmal szórakoztattam a családot. Derűs epizódjaimat meséltem el, amik velem vándorlásaim során megestek.

Igen jól mulattak s nevetve telt az idő s közben jóízűen ettünk. Vacsora után megmutatták a helyemet s azzal hagyott ott magamra a ház gazdája is, hogy addig alhatom, amíg jól esik. Senki se fog zavarni.

Mennyei fekvőhelyem volt, patyolat fehér párnák, pehelykönnyű takaró, ruganyos, süppedő matracokon nyúlt el az én kínzott testem. Fejedelmi pihenés volt számomra, aki már hetek óta istállókban, gyűrött szalmán, kazlak mélyében s néha a szabad mezőn fűágyon henteregtem át a nyári éjszakákat, s hajnalra kelve minden csontom fájt a kemény fekhelytől. Most meg, mintha vatta között feküdnék és csak úgy simult hozzám a puhaság minden oldalról.

Csakhamar elnyomott az álom s a hajnali kakasszóig föl sem ébredtem.

Mikor fölnyitottam a szemem, a nap enyhe fénye besütött az ablakon s csak úgy tündökölt a kis vendégszoba és már hallottam a sürgést, forgást az udvaron . . .

Első hajnali gondolatom a szőke lány volt s amennyire csak egy vándorlegénykétől tellett, rendbehoztam magam, hogy megnyerőbben kerüljek eléje a nappali világosságban.

Együtt reggeliztünk s az asztalnál marasztaltak, hogy maradjak még egy-két napig s pihenjem ki magam. Szívesen fogadtam a marasztalást, mert éreztem, hogy őszinte és nem csak formáság amit mondanak.

Egyszerű kereskedő család volt s közel a házukhoz volt a fűszeres üzletük, s mintahogy ez ilyen kisebb helyen szokás, mindent lehetett náluk kapni: fűszer, textil és vásárút is. Talán ükapjuk is itt élt valamikor ebben a kis városkában s valamennyi ősük ott pihen a német föld alatt a városka zsidó temetőjében.

Még aznap este kint ültünk az udvaron, már jóval vacsora idő után, amikor a kapu előtt felharsant egy csapat német diák zengő éneke:

*Sach ein Knabe ein Röslein steh'n
Röslein auf der Heiden,
War so jung und morgen schön
Lief er schnell es nach zu seh'n
Sah's mit vielen Freuden,
Röslein, Röslein, Röslein rot,
Röslein auf der Heiden . . .*

— Ez a lányomnak szól, — mondotta felém az anyja. — A diákok majdnem minden héten összeverődnek s jókedvűen ezt éneklük a kapunk előtt s addig nem mennek el, amíg Grete ki nem megy hozzájuk kis tereferére. Nagyon szeretik a lányomat. . . .

Gréte poldog pirulással hallgatta ezt az éneklő szerenádöt s amikor befejezték, kiosont a kapu elé.

Hurrázás, taps, ujjongás ütötte meg a fülemet, amikor kiment közejük, a fiatalság mámoros ujjongása volt.

A csillagok szeliden ragyogtak az égen, mezei illatot söpört a szellő. A boldog ifjúság nyári éjszakája volt ez, tele dallal, vággyal, illattal, szerelemmel.

A szép szőke Gréte körül lobogtak a német ifjú szívek s a csillagokig harsogott énekük.

Ez egy harmincöt esztendő előtti nyári est emléke s most megelevenedett előttem a szép szőke zsidó lány: a Gréte.

Vajjon hol él ő ma és merre söpörte a vihar, amely megbolygatta a német zsidóság nyugalmát. Ma már ő is bizonyára anya s gyerekeivel, férjével talán idegen párnákon hajtja le gondterhes fejét, mint valamikor én az ő vendégszerető házukban. Most már nem éneklük a német ifjak a kapuja előtt: „Heidenrösleint”, de ő bizonyára hallja még most is, amikor idegen ház kapuja becsukódik mögötte. Hallgatja a dalt, érzi a német mezők illatát, látja a szülőházát, az ottani kerteket, a német ég csillagait, amelyek szép szőke haját beragyogták. . . .

Ki tudja milyen idegen tájon pihen e nyári éjszakában amikor e sorokat írom . . . Gréte, Gréte, látod, hogy mi lett a világból? Mi lett a német ifjakkból, mire nagyra nőttek. Most mást énekelnek feléd s neked menekülnöd kell, mint a dúvadak elől, mert zsidó vagy, zsidó, te szép szőke Gréte. De azért még hullámoz a levegőben az egykori évek szerenádja a német ifjak ajkáról.

Ne fájjon a sorsod Gréte. Most alkonyodik szülővárosod határán, szomorú, sötét éjszaka borul a német tájakra s csak akkor virradhat rá a szép aranyfényű reggel, ha te is ott ébredhetsz fel újra német földön s boldogan kiállhatsz a kapu elé, az ifjak közé, mint egykor rében, amikor én is nálatok jártam . . .

Emlékszel Gréte? . . .

Szerkesztésért és kiadásért felel: Márkusné Beer Erzsébet.

Előfizetési ár: Egész évre 12.— P. — Csehszlovákiában 80.— kc. — Jugoszláviában 160.— dinár. — Romániában 400 leu. — Másodrendű papíron 25%-kal olcsóbb. Intézményeknek 24.— pengő.

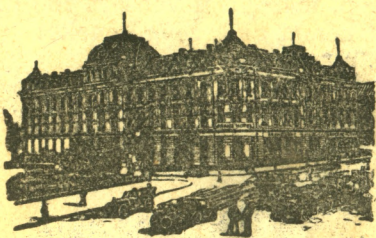
Szerkesztőség: Budapest, VI., Andrásy-út 84. *Telefon: 21-1-64.*

Kiadóhivatal: Bukarest, N. Filipescu 57., Bratislava, Venturska 5.

Doprava a rozšírovaine casopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolílo csl. min. vnútra pod cisl. 9662 1932 5. dna 15. II. 1932. — A román királyság területére való bevitelt és terjesztést a bucaresti román kir. Sajtó-államtitkárság 1932. szept. 2-án kelt 6037 sz. alatt engedélyezte.

Klein S. nyomda, Budapest, VI., Lovag-u. 14.

Telefon: 10-7-12.

BUCAREST GRAND-HOTEL

„LAFAYETTE”

CALEA VICTORIEI, 11

A főváros legmodernebb, legtisztább,
legkényelmesebb és legolcsóbb szál-
lodája. Szobák 130 Lei-től.

EZÜST

disztárgyak,
evőeszközök
a legolcsóbb árban

Schleifer

ezüst
áru üzem

terakatában,

Kazinczy-u. 10.

Telefon: 43—5—28

Használt ezüstdíszeseket és régi ezüst-
pénzdarabokat a legmagasabb áron veszünk

Ami a szülőket
legjobban érdekli!

**Leány- és fiúruha,
leány- és fiúkabát**

Litzmann Irma

Bpest, VI., Király-u. 18.

Prima hús, hizlalt baromfi

legolcsóbb napi árban

REICH JÓZSEF

כשר *mészárszékében*

VI., Hegedűs Sándor-u. 17.

Hunyadi téri csarnokkal szemben

Pontos kiszolgálás.

Telefon: 29-1-10.

GEDULDIGER HUGÓ

BÉLYEGZŐGYÁRA

BUDAPEST, VI.,

Vilmos császár ut.

Telefon: 22-8-95

FURNÉROK

keményfa enyvezett lemezek legolcsóbban

GRÜN SÁNDOR

Budapest, VII., Kazinczy-u. 22.

☞ Telefon: 42-6-97 ☞

KNAPP MIKSA

képesített szücsmester

szücs és szőrmeáru üzlete:

BUDAPEST, VI.,

Nagymező-utca 14. szám.

TELEFON: 20-4-53

Szőrmek, bundák, boák nagy vá-
lasztékban. Alakítások. javítások
jutányos áron készülnek.

Nyári megővást felelősséggel vállalunk.